A BÍRÓSÁG VÉGZÉSE (nyolcadik tanács)

2025. február 26.*

„Előzetes döntéshozatal – A Bíróság eljárási szabályzatának 99. cikke – Az ítélkezési gyakorlatból egyértelműen levezethető vagy semmilyen észszerű kétségnek teret nem engedő válasz – A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény – 54. cikk – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke – A *ne bis in idem* elve – Hatály – Valamely személy mentálisan beteg elkövetők intézetében való elhelyezését elrendelő ítélet – Felfüggesztés azzal a feltétellel, hogy ez a személy orvosi kezelésben részesül”

A C-766/24. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) (pireuszi helyi bíróság [háromtagú vétségi tanács], Görögország) a Bírósághoz 2024. november 5-én érkezett, 2024. február 26-i határozatával terjesztett elő az

AB

ellen folytatott,

az **Eisaggelia Protodikon Peiraia**,

CD,

EF,

GH,

IJ,

KL

részvételével folyamatban lévő büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (nyolcadik tanács),

tagjai: S. Rodin tanácselnök, C. Lycourgos, a harmadik tanács elnöke (előadó) és O. Spineanu-Matei bíró,

főtanácsnok: A. Biondi,

* Az eljárás nyelve: görög.

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint a Bíróság az eljárási szabályzatának 99. cikke alapján, indokolt végzéssel határoz,

meghozta a következő

Végzést

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a *ne bis in idem* elvének az uniós jogban történő értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az AB ellen szándékos gyújtogatás miatt indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

3 A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19-én Schengenben aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.; a továbbiakban: SMVE) 54. cikke szerint:

„Az ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

4 2018. december 15-én a Bécsben (Ausztria) lakóhellyel rendelkező AB szándékosan felgyújtott egy hajót a glifádai (Görögország) sportkikötőben. A tűzben a hajó megsemmisült, két másik pedig megrongálódott.

5 AB ellen e cselekmények miatt mind Görögországban, mind Ausztriában büntetőeljárás indult.

6 Az ügy érdemi vizsgálatát követően a Landesgericht Wiener Neustadt (bécsújhelyi regionális bíróság, Ausztria) 2020. február 18-án ítéletet hozott (a továbbiakban: 2020. február 18-i ítélet), amelyben megállapította, hogy AB elkövette a terhére rótt cselekményeket, és hogy ha a terhelt büntetőjogi felelősségre vonható lett volna, e cselekmények az osztrák büntető törvénykönyv 169. §-ának (1) bekezdésében meghatározott „egy évnél hosszabb szabadságvesztéssel büntetendő gyújtogatás” bűncselekményét valósították volna meg. Ez a bíróság azonban megállapította, hogy a terhelt nem volt büntetőjogi felelősségre vonható, mivel a skizofréniával járó akut pszichózis hatása alatt cselekedett.

7 Az említett bíróság azt is megállapította, hogy AB mentális állapota miatt más bűncselekményeket is elkövethet. Ezért elrendelte, hogy AB-t mentálisan beteg elkövetők intézetében helyezzék el.

8 Mindemellett ugyanezen bíróság ezen elhelyezési intézkedés végrehajtását feltételesen, ötéves próbaidőre felfüggesztette. E felfüggesztés feltételei abban állnak, hogy AB köteles egyrészt gyógyszeres kezelésben részesülni, amelyet rendszeresen, legalább havonta egyszer ellenőrizni kell, valamint folyamatos pszichoterápiás kezelésben, másrészt négyhetente pszichiátriai kezelésnek kell alávetnie magát egy igazságügyi pszichiátriai központban. AB legalább 2022. december 6-ig betartotta ezeket a feltételeket.

9 Miután az osztrák ügyészség és AB lemondott a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségek gyakorlásáról, a 2020. február 18-i ítélet jogerőre emelkedett.

10 AB a kérdést előterjesztő bíróság, a Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) (pireuszi helyi bíróság [háromtagú vétségi tanács], Görögország) előtt ügyvédje útján azt kéri, hogy szüntessék meg a vele szemben Görögországban indított büntetőeljárást. Elsődlegesen a jogerővel kapcsolatos kifogásra hivatkozik. Az alapügyben szóban forgóhoz hasonló tényállásra vonatkozó 2020. február 18-i ítélet ugyanis olyan, büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletnek minősül, amelyre az SMVE 54. cikke és az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 50. cikke alkalmazandó. Másodlagosan a terhelt azt állítja, hogy nem vonható büntetőjogi felelősségre a terhére rótt cselekményekért.

11 A magánfelek, azaz az érintett hajók tulajdonosai által támogatott ügyész azt állítja, hogy ez az ítélet nem jár a büntetőjogi felelősség megállapításával, mivel a Landesgericht Wiener Neustadt (bécsújhelyi regionális bíróság) kimondta, hogy AB a tényállás időpontjában nem rendelkezett belátási képességgel, és ezért kényszergyógykezelést rendelt el.

12 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi továbbá, hogy az említett ítélet az intézkedés végrehajtását feltételesen felfüggesztette. E körülmények összességére tekintettel e bíróság a Charta 50. cikkében foglalt *ne bis in idem* elvének értelmezését kéri.

13 E körülmények között a Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) (pireuszi helyi bíróság [háromtagú vétségi tanács]) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A *ne bis in idem* elve alkalmazandó-e egy másik uniós tagállam büntetőbíróságának ugyanazon cselekmény miatt indított büntetőeljárás nyomán hozott olyan jogerős ítéletére is, amelyben – miután megvizsgálta az ügy tényállását, és megállapította, hogy a vádlott nem vonható büntetőjogi felelősségre – elismeri ugyan, hogy a vádlott elkövette a cselekményt, de olyan terápiás intézkedést, nevezetesen pszichiátriai betegségekben szenvedő bűnelkövetők intézetében történő kényszergyógykezelést ír elő vele szemben, amely a vádlottnak a szabadságától akarata ellenére történő megfosztását vonja maga után? Másként fogalmazva, az előírt terápiás intézkedés »büntetésnek«, és ilyen esetben az ítélet »elítélésnek« minősül-e?

2) Az előző kérdésre eltérő választ kell-e adni abban az esetben, ha az említett ítélet a terápiás intézkedés feltételes felfüggesztését írja elő, amely feltételeket a terhelt tiszteletben tart?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

14 Eljárási szabályzatának 99. cikke értelmében, ha az előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdésre a válasz egyértelműen levezethető az ítélkezési gyakorlatból, vagy ha az előzetes döntéshozatalra elé terjesztett kérdésre adandó válasz nem enged teret semmilyen észszerű kétségnek, a Bíróság az előadó bíró javaslatára és a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor indokolt végzéssel határozhat.

15 A jelen ügyben ezt a rendelkezést kell alkalmazni.

16 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Mindezek tükrében a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket. A Bíróság továbbá figyelembe vehet olyan uniós jogi normákat, amelyekre a nemzeti bíróság kérdésében nem hivatkozott. A Bíróság ugyanis megadhatja a kérdést előterjesztő bíróságnak az értelmezés minden olyan elemét, amely hasznos lehet az utóbbi előtt lévő ügy megítéléséhez, akár hivatkozott ezekre a kérdés megfogalmazásában, akár nem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége, és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a jogvita tárgyára figyelemmel szükséges (lásd ebben az értelemben: 2024. október 4-i Confédération paysanne [Nyugat-Szaharai sárgadinnye és paradicsom] ítélet, C-399/22, EU:C:2024:839, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

17 A jelen esetben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy AB-t Ausztriában, vagyis egy olyan tagállamban ítélték el jogerősen, amelyre az SMVE alkalmazandó. E személlyel szemben ugyanazon cselekmény miatt az SMVE hatálya alá tartozó másik tagállam büntetőeljárást folytat. Ennélfogva az alapeljárás tárgyát képező tényállás az SMVE 54. cikkének hatálya alá tartozik, amely szerint „[a]z ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani”.

18 Az állandó ítélkezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy ezt az 54. cikket a Charta 50. cikkének fényében kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2023. október 12-i INTER CONSULTING ítélet, C-726/21, EU:C:2023:764, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 E körülmények között meg kell állapítani, hogy kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az SMVE 54. cikkét a Charta 50. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam büntetőeljárást indít egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személlyel szemben, ha egy másik tagállam bírósága jogerős ítéletében megállapította, hogy e személy elkövette ugyanazon cselekményeket, mint amelyek e büntetőeljárás alapjául szolgáltak, továbbá kimondta, hogy az említett személy mentális zavara miatt nem vonható büntetőjogi felelősségre, és mentálisan beteg elkövetők intézetében való elhelyezését rendelte el, és ezen elhelyezési intézkedés végrehajtását öt év próbaidőre feltételesen felfüggesztette, amely feltétel, nevezetesen az orvosi kezelésben való részvétel, teljesült.

20 Elsősorban, az SMVE 54. cikkéből kitűnik, hogy e cikk nemcsak abban az esetben alkalmazandó, amikor valamely személyt elítéltek, hanem általánosabb értelemben minden olyan helyzetre, amelyben valamely személy cselekményét „jogerősen elbírálták”.

21 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy az SMVE 54. cikkének célja annak biztosítása, hogy az a személy, akit az egyik tagállamban jogerősen elítéltek, és büntetését végrehajtották, vagy esetleg jogerősen felmentették, anélkül mozoghasson a schengeni térségen belül, hogy ugyanazon tényállás miatt más tagállamban eljárásoktól kellene tartania (2023. szeptember 14-i Volkswagen Group Italia és Volkswagen Aktiengesellschaft ítélet, C-27/22, EU:C:2023:663, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 Ehhez hasonlóan a Charta 50. cikke értelmében senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

23 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a *ne bis in idem* elvének alkalmazása két feltételtől függ, nevezetesen egyrészt attól, hogy legyen egy korábbi jogerős határozat *(bis* feltétel), másrészt pedig attól, hogy a korábbi határozat és a későbbi eljárások vagy határozatok ugyanarra a tényállásra vonatkozzanak *(idem* feltétel) (2024. január 25-i Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova ítélet, C-58/22, EU:C:2024:70, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

24 Egyrészt az *idem* feltétel a jelen esetben teljesül, mivel a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy a 2020. február 18-i ítélet tárgyát képező és az alapügy tárgyát képező tényállások azonosak.

25 Másrészt, ami a *bis* feltételt illeti, ahhoz, hogy egy határozatot úgy lehessen tekinteni, mint amely már jogerősen elbírálta a második eljárás tárgyát képező tényállást, az szükséges, hogy a határozat jogerőre emelkedjen, és hogy azt az ügy érdemi elbírálása alapján hozzák meg (lásd ebben az értelemben: 2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2023. szeptember 14-i Volkswagen Group Italia és Volkswagen Aktiengesellschaft ítélet, C-27/22, EU:C:2023:663, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 A jelen ügyben ez az eset áll fenn. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből ugyanis kitűnik, hogy AB-vel szemben Ausztriában büntetőeljárás indult, amely a 2020. február 18-i, jogerőre emelkedett ítélet alapjául szolgált. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ezt az ítéletet az ügy érdemi vizsgálata alapján hozták, és az tartalmazza egyrészt azt a megállapítást, hogy a terhelt olyan cselekményeket követett el, amelyek – ha büntetőjogilag felelősségre vonhatónak lett volna tekinthető – a gyújtogatás bűncselekményének minősültek volna, másrészt pedig tartalmazza e terhelt büntetőjogi felelősségének értékelését.

27 Másodsorban, a jelen ügy körülményei között nem szükséges annak meghatározása, hogy egy személy mentálisan beteg elkövetők intézetében való elhelyezését elrendelő ítélet, amelynek végrehajtását feltételesen felfüggesztették, az SMVE 54. cikke értelmében „elítélésnek” minősül-e, amely „büntetéssel” egészül ki.

28 A Bíróság ugyanis már kimondta, hogy e cikk azt a feltételt, hogy a „büntetést” már végrehajtották, vagy végrehajtása folyamatban van, vagy azt az ítélet meghozatalának helye szerinti szerződő állam jogszabályainak értelmében többé nem lehet végrehajtani (a továbbiakban: végrehajtási feltétel) csakis elítélés esetére állapítja meg. A „büntetés” említése ennélfogva nem értelmezhető úgy,

hogy ugyanezen cikk alkalmazhatóságát – az elítélés esetén kívül – további feltételtől tenné függővé (lásd ebben az értelemben: 2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 40. és 41. pont).

29 A jelen esetben azonban egyértelmű, hogy amennyiben a 2020. február 18-i ítélet AB tekintetében az SMVE 54. cikke értelmében vett „elítélést” tartalmaz, amely „büntetéssel” egészül ki, a végrehajtás feltétele teljesül. A Bíróság ugyanis kimondta, hogy a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés az 54. cikk értelmében vett „büntetésnek” minősül. Az ilyen büntetést az azt kiszabó ítélet jogerőre emelkedésétől kezdve, valamint a próbaidő tartama alatt úgy kell tekinteni, mint amelynek „végrehajtása folyamatban van”. Ezt követően, amint a próbaidő lejárt, ugyanezen rendelkezés értelmében a büntetést úgy kell tekinteni, hogy azt „már végrehajtották” (lásd ebben az értelemben: 2007. július 18-i Kretzinger ítélet, C-288/05, EU:C:2007:441, 42. pont).

30 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság közlése szerint az alapügyben szóban forgó feltételes felfüggesztés feltételeit, nevezetesen az orvosi kezelésben való részvételt, legalább 2022. december 6-ig betartották. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből továbbá nem tűnik ki, hogy AB ezt követően megsértette volna ezeket a feltételeket, vagy hogy azok megsértését követően mentálisan beteg elkövetők intézetében helyezték volna el.

31 Ezért, még ha feltételezzük is, hogy a 2020. február 18-i ítélet az SMVE 54. cikke értelmében „elítélést” tartalmaz, amely „büntetéssel” egészül ki, az ilyen „büntetést” az említett cikk értelmében „már végrehajtották” volna abban az esetben, ha a próbaidő a feltételes felfüggesztés feltételeinek megsértése nélkül ért volna véget, vagy az említett szakasz értelmében annak „végrehajtása folyamatban” volna, ha AB-t a feltételek megsértése miatt mentálisan beteg elkövetők intézetében helyezték volna el.

32 Annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára teljes körű választ lehessen adni, ehhez hozzá kell tenni, hogy a Charta 50. cikkében foglalt *ne bis in idem* elvének korlátozása a Charta 52. cikkének (1) bekezdése alapján igazolható (2023. szeptember 14-i Volkswagen Group Italia és Volkswagen Aktiengesellschaft ítélet, C-27/22, EU:C:2023:663, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Mindemellett, amint az a jelen végzés 17. pontjában megállapításra került, az alapügyben szóban forgó tényállás az SMVE 54. cikkének hatálya alá tartozik. Ez a cikk azonban a *ne bis in idem* elvre vonatkozóan nem tartalmaz semmilyen korlátozást, az elítélés esetére előírt végrehajtási feltételen kívül, amelyet a Bíróság a Charta 50. cikkével összeegyeztethetőnek talált (lásd ebben az értelemben: 2014. május 27-i Spasic ítélet, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 55. és 74. pont). Következésképpen a Charta 52. cikkének ebben az esetben nincs relevanciája.

34 E megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az SMVE 54. cikkét a Charta 50. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam büntetőeljárást indít egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személlyel szemben, ha egy másik tagállam bírósága jogerős ítéletében megállapította, hogy e személy elkövette ugyanazon cselekményeket, mint amelyek e büntetőeljárás alapjául szolgáltak, továbbá kimondta, hogy az említett személy mentális zavara miatt nem vonható büntetőjogi felelősségre, és mentálisan beteg elkövetők intézetében való elhelyezését rendelte el, és ezen elhelyezési intézkedés végrehajtását öt év próbaidőre feltételesen felfüggesztette, amely feltétel, nevezetesen az orvosi kezelésben való részvétel, teljesült.

A költségekről

35 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nyolcadik tanács) a következőképpen határozott:

A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19-én Schengenben aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett egyezmény 54. cikkét az Európai Unió Alapjogi Chartája 50. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes, ha valamely tagállam büntetőeljárást indít egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személlyel szemben, ha egy másik tagállam bírósága jogerős ítéletében megállapította, hogy e személy elkövette ugyanazon cselekményeket, mint amelyek e büntetőeljárás alapjául szolgáltak, továbbá kimondta, hogy az említett személy mentális zavara miatt nem vonható büntetőjogi felelősségre, és mentálisan beteg elkövetők intézetében való elhelyezését rendelte el, és ezen elhelyezési intézkedés végrehajtását öt év próbaidőre feltételesen felfüggesztette, amely feltétel, nevezetesen az orvosi kezelésben való részvétel, teljesült.

Aláírások